

+ Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, september 1986

9. čisło · ISSN 0032-4132 · Lětnik 39

Pytajće Knjeza!

Worajće nowe, doniž je čas, Knjeza pytać. (Hoz. 10,12)

Hdyž džěco staršiski dom wopuści, potom je to za staršich husto bolostna wěc. Hdyž pak je so džěco staršim wocuzniło, sebi wot staršich ničo wjac prajić njeda a na špatnych pučach kroči, potom je to za staršich wosebje bolostne. Starši wšo činja, zo bychu swoje džěco zaso na prawy puć dowjedli. Hač pak so to jim poradži?

Tak kaž starši w našim přikładze jedna tež Bóh. Boži lud je so wot Boha wotwobročil a kroči po pučach, kiž do zahuby wjedu. To Boha boli, a wón wo njón žaruje. Ale runje tak žaruje Bóh tež wo kóždeho čłowjeka, kiž jeho wopuści. A to nic, dokelž by Bóh nas trjebał, ale dokelž wě, kak z nami steji, hdyž smy jeho wopuščili: Kročimy do wěčneje zahuby.

500 lět Corvinusowy pomnik na Ortenburg

(Pokročowanje)

W druhim mandželstwje bu česki kral Mátýasowy přichodny nan. Jeho intrigi a wšelake zapletki a nic naposledk jeho husitske sympatije dowjedzachu k tomu, zo jeho bamž zakla. Kral Mátýas měješe zakleće přewjesć. Lužica a Šleska, kotrejž běštej stajnje z českej krónu zwjazanej, připóznaštej tohodla jeho jako noweho knjezičela. Hač k jeho smjerći słušeše tuž naša domizna madžarskej krónje.

W l. 1474 wotmě Mátýas wjerchowsku zhromadiznu w Budyšinje. Jemu so tuta krajina jara spodobaje. Strowa klima, plódnosć a hustosć wobydlerstwa přidružichu so ke geopolitiskim lepšinam. Berlin, Drježdžany, Wróclaw, Kraków, Praha a Wien hodzachu so z Budyšina derje docpěć. Na politiske změny w tutech městach móžeše so wotpowědnje spěšnje reagować. Jurjej ze Steina, něhdyšemu tachantej, kotryž pak bě jako politikar a wojak wjetšinu svojeho žiwjenja přežiwił, dowěri so wutwar madžarskeho knjejstwa w Hornjej Lužicy. Jeho politika bě wusměrjena na herbske přizamknjenje Lužicy k Madžarskej. Snano kmótrachu Mátýasa Corvinusowym přemyslenjam při nowotwarje Ortenburg plany, zo wužije Budyšin jako wuček při njepríhódnym koncu svojich wójskich wuprawow. Tuž so Ortenburg wot 1483 do 1486 dospólnje znowa natwari. Jurij ze Steina počěži Budyski kraj tak, zo bě najbóle hidženy muž svojeho časa w našej domiznje. Na koncu jeho twarskich předewzačow postaji so Corvinusowy pom-

Bóh pak jenož nježaruje, ale woła nas wroćo. Wón čini to přez svojich služownikow, kaž Hozea jedyn je. Hozea dyrbi sebi samo w Božim nadawku kurwu za žonu wzać, zo by z tym israelskemu luděj pokazal, kak daloko je so wot Boha wotsalił. A Hozea ma w Božim nadawku luděj připowědać, zo je wón tak njeswěrný kaž tuta žónska jemu. Wón ma prajić: Wy sće Boha wopuščili a z tym zahubu žnjejeće. Tak njemóžeće wjac dale činić. Započće znowa. Zworajće pódu, na kotrejž zahuba rosće, a přihotujće rolu wašeje wutroby tak, zo móža tam dobre plody narosć. To pak je jenož možno, hdyž započínate Knjeza pytać.

To njeběše jenož problem israelskeho luda za čas profeta Hozea. Přeco zaso je Bóh přez svojich služownikow prajić dať: Wobroćće so! Čińće pokutu! Myslimy jenož na Jana Krčenika a na jeho připowědanje. Ale njeplaći to tež džensa za nas?

Kelko hidy a njesprawnosće rosće w našich wutrobach? A njesmy samsne „symjo“ tež do wutrobow našich džěci wusyli? Z tym smy so na puć do zahuby podali.

Bóh nas přez profeta na to skedźbni a nam praji: Zworajće tutu pódu, na kotrejž tajke plody rostu. Přihotujće pódu swojeje wutroby za symjo Božeho słowa, kiž přinjese plody, kiž do wěčnosti pomhaja. Njewěšeje swoje wutroby na zachodne wěcy, ale myslíce na wěčne.

Chrystusowa wosada ma wot swojeho Knjeza nadawk, na to pokazać a čłowjekam dopomhać k prawemu žiwjenju před Bohom. Wosada móže tym, kiž so za zmyslom žiwjenja prašeja, prawy puć pokazać, z tym zo na Knjeza pokaza. A wosada móže na to pokazać, zo chce Bóh přez svojego Ducha při nas być a nam pomhać, zo bychmy pódu swojeje wutroby za wumóžacu powěsć přihotowali.

Hišće mamy chwile so wobroćić a Knjeza pytać. Kelko časa nam za to hišće date je, njewěmy. Tohodla: „Worajće nowe, doniž je čas, Knjeza pytać“, zo njebychmy před Bohom jako čí namakani byli, kotřiž puć kroča, kiž do wěčneje zahuby wjedže.

Po A. B.

Wšitke dary džě mamy wot Boha; tuž jemu džak a nadžija.

nik. Corvinus je lačonske přimjeno Mátyása Hunyadija po jeho woponowym zwěrčecu, štož rěka rapak, lač. corvus. 9 m wysoko pozběhuje so pomnik při Ortenburg. Wjele detailow dopomina na nim na rězbarsku sulu Arnolda z Westfalena, kotryž Albrechtowy hród w Mišnje sobu natwari.

Wo wumělcu samym, kiž tutón pomnik stwori, njeje ničo znate. Tola wumělstwowi wědomostnicy w našim lěstotku měnjachu, zo je tutón pomnik stworił wěsty „mišter Steffen Briccius“, kotryž da so tež jako „mišter Steffan, rězbar“ 1461–1488 w Zhorjelu dopokazač. Wot tuteho wumělca eksistuja podložki, w kotrymž rěka „Briccius Gauske“. Z teje přičiny so tež twjerdži, zo mōhla jeho domizna Huska pola Budyšina byč. Z nim by wuznamny pōzdnjogotiski wumělc z našeje domizny pochadzał.

Pomnik samón bě přenjoťnje pisany, a wopony debjachu swobodne rupy na-

prawo a nalěwo wot stolpōw. Tute so w 7lětněj wōjnje zničichu. W zwisku z 1000lětnym založenjom Madžarskeje zdžělachu kopiju pomnika, kiž je w Budapesce při Mikławšowej cyrkwi widžec. Dalšu kopiju namakamy w Słowakskej.

W l. 1895 wobnowichu pomnik, po tym zo běchu so hižo prjedy při tym někotre razy pospytali. Wobarbichu jōn z wolijowej barbu a někotre džěle přidachu. Z powěšce wo pomniku wěmy, zo zaležeše Mátyásej Corvinusej na tym, na nim po mōžnosći podobny byč. Tohodla pōstachu wumělca do Madžarskeje, zo by dokladnje portretował. Z tym je pomnik rědku příklad za pōzdnjogotisku monumentalnu skulpturu jako podobizna.

Smjerc Mátyása Corvinusa w jutrownym tydženju 1490 we Wienje zničiwšitke politiske nadžije wulkeho madžarskeho krala. Jurij ze Steina dyrbješe Budyšin hnydom wopuščić. Jenički

Corvinusowy syn, kotrehož njemandželskeho z wěstěj Wrōclawjanku mēješe, zhubi so ze stawiznow. Łužica holdowaše zaso českemu kralej. Madžarske kralestwo sej pōdčisny sultan Soliman. Pōzdžišo namrě Habsburgska króna na zakladže přecelstwowych počahow tutón kraj. Z tym je pomnik na Ortenburg symbol madžarskeho mōcnarstwa před jeho spadom. Za Madžarow džensa pak wažny narodny pomnik.

Po našim wusudže je naprēcikw mjez nabožnym žiwjenjom Mátyása Corvinusa a jeho skutkami jara wulki. Tōn, kotrehož tu jandželjo krónuja, kotrehož noze na lawomaj wotpočujetej, je tola wbohi čłowjek, kiž je swojich njesměrných swětných mōžnosćow dla husto čezko hrěšił a kiž dyrbi Boži sud pokornje kaž my wšitcy přijimač. Tola na swojich skutkach sam drje ženje dwělował njeje.

farar Gerd Frey, Huska

„Serbja, zachowajće swěru swojich wótcow rěč a wěru!“

Pod tutym heslom zeńdžechu so ewangelscy Serbja na lětušim Serbskim cyrkwinskim dnju 21. a 22. 6. w Husce. Njeje drje to bibliske hrono, ale jadriwa namolwa wo přichod swojeho luda so starosćaceho serbskeho fararja Jana Kiliana, kiž po wupučowanju z domizny před 102 lětami w Americe zemrě.

Začuwamy drje wšědnje, kak wažna a trěbna nam tuta namolwa runje džensa je. Hižo na wobdželenju bě spōznač, zo ličba starych swěrných Serbow woteběra. Zo je Huska woteležana wjes, drje njemōžeme jako plačiwu přičinu za njespokojacy wopyt wobhladowač. Ale přiběrača ličba młodych a najmłōdšich napjelna nas z nadžiju, zo Serbske cyrkwinske dny dale budu.

Sobotne zeńdženje so zahaji w cyrkwi, hdžež najprjedy wosadny farar Frey wo stawiznach Božeho domu rozprawaše. Po tym zahaji předsyda cyrkwinskeho dnja, farar Malink, schadžowanje a powita ekumeniskich hošći kaž tež českeju přecelow fararja Stradala z Hronova a prof. Wajsa z Karlových Varow.

W zawodnym přednošku spominaše br. A. Wawrik na zaslužneho wučerja a přirodospytnika Michała Rostoka, kiž běše wot lěta 1844 do 1884 z wučerjom w susodnym Drječinje. W chudobnych poměrach žiwy je so z njesměrnej pilnosću wěnował přeslědženju rostlin a překasancow. Znajěše we wokolinje wšě rostliny a zběraše w ludže za nje serbske pomjenowanja. Wunošć swojich slědženjow wozjewi we 68 serbsce a 11 němsce spisanych wědomostnych džělach a dalšich spisach. Z tym zdoby sebi wulke zaslužby wo wuwice serbskeje spisowneje rěče. Z njebjha hač do nutrin zemje – wōn so za wšo zajimowaše. Hōršeše so hižo tehdom přeciwo zapuščanju wobswěta. Přiroda bě za njeho Boži dom, kiž čłowjek nima prawo ničič, ale winowatosć ju zachowač. Smy rěčnikaj džakowni, zo je nam M. Rostoka na tak žiwe a zrozumliwe wašnje znowa zbliził.

W slědowacym přednošku rysowaše farar Malink na zakladže slědženjow swojeje mandželskeje w archiwach wšelakich wosadow wuwice saskich ewangelskich Serbow w zašlych 150 lětach. Mamy drje tež statistiki, zestajene wot serbskich přecowarjow, ale tež cyrkwinske knihi su nam při tym wažne žōrła. Je to kōždeho wědomeho Serba hnuło, kak je serbskosć ewangel-

skich wosadow w tutym času njeđiwajcy wšěch woporniwých přecowanjow woteběrała. Mjenowachu so tež wšelake přičiny, kiž su tomu polěkowali, kaž industrija, narodnje mēšane mandželstwa a socialne wuwice we wjeskach. Pokaza pak so tež na to, čehodla je staw w katolskich serbskich wosadach hišće trochu hinaši.

W scěhowacej diskusiji skedžbni mjez druhim farar Stradal na nuznosć křesćanskeho kublanja młōdžiny a zo je prawje, nastupajo serbsku rěč, hlađač do zašłosće, zo bychmy wěđželi, što za přichod činič. Zdžěrjanski farar, pater Stani Nawka, nawjaza swoje słowa na wuprajenje swojeho nana, zo serbski lud budže křesćanski, abo jeho njebudže.

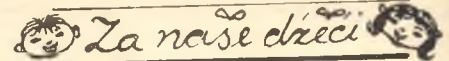
Je z rjanej tradiciju, zo spominamy při našich zeńdženjach na zaslužbných prjedownikow (abo wosobiny) hōstneje wosady. W jadriwych słowach spominaše tuž lékar dr. Hermann na mandželskeju Korlu a Měranku Wirtheč z Cokowa, kiž staj před něšto lětami zemrěloj. Wobaj běštaj z čělom a dušu křesćanaj a staj za trače serbskeho luda woporniwje skutkowałoj. Na to podachu so zhromadženi na bliske pohrjebnišćo, zo bychy jeju a M. Rostoka z kwěcelom a čichej modlitwu při rowje počesćili.

Na njeđželných swjedženských kemšach předowaše sup. n. w. Wirth po lisće Pawōla na Filipiskich 2, 9–11. Wšitke jazyki chwala Boha, tež naše serbske. Jězus Chrystus je knjez wšěch ludow. Předar čuje so džens zbožowny, zo je směł na 51 lět stač w službje tu-toho knjeza. Před 60 lětami je w tutym Božim domje swoje přenje Bože wotkazanje dóstał, a to wězo w serbskej rěči. Bě to tehdom kōždemu wažne. Jako Serbja čujemy so zwjazani we wěrje a rěči. Wažne pak přeco budže, zo sami wuznamamy: Jězus Chrystus je mój knjez. W tutej wěrje směmy žiwi byč a skōnčnje, so čicho na wěčnosć wjeselo, strōštni smjercí naprěčo hič.

W swojim postrowje pokaza wšy cyrkwinski rada Ihmels po słowach 40. psalma na to, zo je tema dnja wažna a trěbna namolwa, dokelž smy w času wulkih přewrōtow žiwi.

Budyski sup. Kreš namolwi přitomných, sebi rěč swojich prjedownikow wažič, zo by jich duch žiwy wostał.

W připołdņejej přestawce so wjeselo spěwaše, a zajimcy za serbski buš so zapisachu. Za serbski tydžěn w Čechach pak je hišće wjace wobdžělnikow trěbných. hewak lětsa wupadnje.

Biblija žiwjenje wuchowala

Sta so w lěcu 1985 w Papua-Neuguinea:

Nawječor jěđžechu štyrjo rybarjo ze swojím motorowym čolmom na morjo, zo bychy ryby lōjili. Nimo swojich rybarskich gratow wzachu sebi blešu z wodu sobu, kotruž w nocy wšu wupichu.

Cyłu nōc běchu so přecowali, tola nalōjili ničo njeběchu. Na ranje chychu domoj jěč, ale nadobo přesta motor čolma džělač. Njemōžachu wjace dale jěč. K tomu pozběhny so hišće sylny wětrik, kiž čerješe čolm dale a bóle přec wot brjoha, won na ocean. Rybarjō wěđžachu: Mała je nadžija, zo so hdy zaso domoj nawrōča.

Dny dołho pluwaše mały čolm po oceanje. Na šestym dnju sta so, zo přeleča awstralske létadło čolm. Piloča jōn wuhladaču a bōrce wumōžichu štyrjoch rybarjow. Wšěm ludžom bě džiw, zo běchu rybarjo hišće žiwi po šěsć dnjach bjez jědže a piča na oceanje.

Lino Lea, jedyn z rybarjow, wujasni tutón džiw. Powědaše, zo su wšitcy štyrjo křesćenjo. Tohodla běchu sebi bibliju k rybylōjenju sobu wzali. W šěsć dnjach na oceanje běchu stajnje w njej čitali, a wona bě jim dała trōšt a nadžiju. W najwjetšej nuzy počachu papjeru biblije jěsč. Jenož tak bě mōžno, zo běchu po šěsć dnjach hišće žiwi a při wědomju a zo mōžachu létadlu kiwač.

Štyrjom rybarjam z Papua-Neuguinea wostanje biblija čas žiwjenja najdrohotniša kniha.

Po tym so znowa w cyrkwi zhromadžichmy. Jako přeni rozprawaše wosadny farar Frey wo wosadnym žiwjenju džensa. Tak zhonichmy wo wysokej ličbje křecencow, zo so nimale wšitcy młōdži konfirměruja a wosadni za twarjenje wjele wopruja.

Jako dalši so słowa jimaše katolski lékar Kaulfürst. Z Rudných horow pochadžejo, je so do Budyšina přesydił a tu z němskej žonu serbsku swojbu založil. Slawa jemu za tajku serbsku horliwosć! Wuzna so, zo je zrudny dla ščěpjenja wěry, na kotrymž je wina konstelacija cyrkwe w zašłosći. Swjaty duch pak namolwja k jednoće. Mamy so zajimowač wo cyrkwinske žiwjenje drugeho wuznača a pytač to zhromadne, zo bychmy přez znajomosće hrěšne předsudki wottwarili. Lubosć je to naj-

wjetše, a tohodla mamy druheho přizwač, kajkiž je. — Z přednoška Katy Malinkoweje zhonichmy, zo w Swjatym pismje lédma što wo mačérnej rěči namakamy. Rěč bu hakle z časa Luthera wažna, hdyž šěrše kruhi ludnosće čitać nawuknychu. W dalším pokaza na zakładže swójskich nazhonjenjow jako něhdyša wučerka, kak wjacerčnosť zapřimlivosć džěsća spěchuje. Nawuknjene serbskeje rěče nam wotewěra přistup k duchownym bohatstwam słowjanskich ludow. Štož móže wjacé rěčow, je bohatši. Bohužel pak su wulke ludy hustodosć njetolerantne napřeco małym narodam. Zajimawe bě slyšeć, zo so rěč Jězusa, aramejšćina, džensa hišće w 3 hórskich wjeskach wužiwa. Za wuchowanje serbskeje rěče nimamy hotowy recept. Tomu ma kóždy po swojich móžnosćach přinošować.

Trochu wotchilace wot dotal slyšaneho běchu słowa lěkarja dr. A. Wirtha. W srjedžišću jeho přednoška steješe prašenje, hač je hesło dnja hišće aktuale, abo nimamy džensa wažniše starosće? Hesło pochadza z časa, kiž měješe wjele dobreho. Woda a powětr běšće čistej, a na polach so žana chemija njenjažowaše. Bože słowo měješe swoje krute městno w žiwjenju luda, a serbstwo so wozrodžeše. Čas pak měješe tež słabe stronki. Knježeše chudoba, a džěto bě čezke. Tehdy niska přerězna staroba je so hakle w nowším času nahladnje zwyżila. — Přez wšě časy je so něštožkuli dobre wuchowało, ale strachi, kiž džensa widžimy, tehdy njeběchu. Tohodla mamy so prašeć, kajke hódnoty džensa plaća, dokelž tradicije so přeměnjeja! Wuchowanje rěče njeje hłowny problem našeho časa, je to serbski problem.

Před 150 lětami zemřel Korla Bohuchwał Šerach

Kónc 17. lětstotka šerjachu so po wšěch krajach Europy ideje rozswětlerstwa, racionalizma. Filozofjo a wučeny spóznachu: Štož je přirodne, to je tež rozumne, a štož je rozumne, to je tež přirodne. Ideje rozswětlerstwa su potajkim ideje přirodneho, naturskeho prawa. Zrodži so zasada wo runoprawosći wšěch čłowjekow a z tym tež Serbow. To měješe za nas hoberski wuznam. Přeni wuznamny rozswětler w Němskej bě slawný filozof Wilhelm von Leibniz (1646–1716), kotryž so mjez druhim tež za rěč počobskich Słowjanow jara zajimowaše.

Nimo přirodneho prawa bě z druhej sylnej stronku rozswětlerstwa ideja přirodnej abo rozumnej nabožiny. Najwuznamniši zastupnicy tohole směra w Serbach běchu mužojo z Frenclac a Šerachec rodu. Wobdžiwamy a chwalimy sej hišće džensa duchownu wobdarjenosć, wědomostne prócowanja, hłuboku nabožnosć a wulku lubosć tutych mužow k serbstwu.

Přeni wuznamny syn ze Šerachec rodu bě Pětr Šerach z Křidoła (Schiedel) pola Kamjenca (1656–1727). Wón zemřel jako farar w Chrjebi (Kreba). Najstarši jeho syn, magister Hadam Zacharias (1693–1758), skutkowaše hač do swojeje smjerće jako farar w Malešecach. Najslawniši muž cyleho Šerachec rodu bě syn tohole Malešanskeho fararja Hadam Bohuchwał Šerach. Narodži so 1724 w Nosaćicach a zemřel hižo 1773 jako farar w Budyšinju. Wón bě najwuznamniši počar 18. lětstotka. Fachowcy mjenuja jeho wótea nowočasněho počarstwa, kotryž wuslědži wjele nowych přirodnych zakonjow w žiwjenju počarow.

Na kóncu so serbski sup. Albert wšěm podzakowa, kiž su ze słowom a skutkom k poradźenju cyrkwinskeho dnja přinošowali, wuzběhnywši wosebity podžěl swójbje Chěžnikec z Cokowa.

Přewodzeni wot mócných akordow pišćelow pak zhromadźeni k zakončěnjenu dnja swoju nutrnu próstwu w kěrľušu zwuraznichu: „Knježe, wodź naš lud a kraj, zdźerž a škitaj naše serbstwo!“

A. G.

Serbski cyrkwinski džen 1986

Pod Kilianowej namotwu:

Serbja, zachowajće swěru swojich wótcow rěč a wěru, kotraž běše hesło Serbskeho cyrkwinskeho dnja, zhromadźi so nahladna ličba ewangelskich Serbow w Husčanskej cyrkwi. Na swjedženskich kemšach přědowaše serbski superintendent na wotp. Wirth. Z mnohimi přiškadami ze swojeho bohateho zastojnskeho žiwjenja wukładowaše nam bibliske słowo Fil. 2,9–11.

Po přědowanju witaše přědsyda Serbskeho cyrkwinskeho dnja, farar Malink. hosćej z Čěskeje, profesora Wajsa a fararja Stradala, a zastupjerjow cyrkwinskeje wyšnosće. Wyši krajnocyrkwinski rada Ihmels powita nas z 12. štučku 40. psalma. Budyški superintendent Křeř pokaza w swojim postrowje přirunajo z twarskimi nadawkami cyrkwy na nadawk cyrkwinskeho dnja při hajanju serbskeje rěče. Swjedženske kemše skónčichu so z Božim wotkazanjom.

Po wobjedže mějachmy skladnosć so po znatym Husčanskim parku wuchodzować. Črjódka kemšerjow zeńdže so

w tamnišej hrodowskej katolskej kapcaje. Wosadny farar Frey wědžeše nam wjele zajimaweho wo njej powědać. Po tutej witaněj přestawce zetkachmy so wšitcy w žurli parkoweho hosćenca. Na zwučene wašnje spěwachmy pod nawodom bratra Grofy serbske spěwy, slyšachmy wšelake nowinki a dachmy sej kofej a tykanc slodžeć.

Hłowna zhromadźizna popołdnju započła so z krótkej, optimistiskej rozprawu wosadneho fararja Freya wo cyrkwiskim žiwjenju we wosadze. Dalše přednoški pak zaběrachu so z hesłom cyrkwinskeho dnja. Tak slyšachmy přednošk lěkarja Kaulfūrsta. W swojim přednošku skedźbni nas na to, zo njeby nas šćěpjenje cyrkwjow haćilo při wuchowanju našeho serbskeho naroda. Swoju narodnosć móžemy jenož přez wěru zachować. Jedyn druheho chcemy informować a z lubosću mjez sobu wobchadžeć. Přichodny přednošk sotry Malinkoweje zaběraše so z našej mačěršćinu. Wona pokaza na duchowne wobahačenje přez dwurěčne kublanje. Posledni přednošk měješe dr. Arnošt Wirth. Slyšachmy jeho mysle wo plaćiwosći Kilianoweje namotwy w džensnišim času.

Skónčne słowo měješe naš serbski superintendent Albert. Zaso smy dožiwili při rjanym wjedrje zajimawy cyrkwinski džen. Z wjesolej wutrobu spominamy na poměrny wulku ličbu serbskich džěci.

Džakować mamy so Husčanskej wosadze a wosadnemu fararjej. Wosebje pak mamy so džakować Chěžnikec swójbje w Cokowje.

M. W.

Syn tohole slawněho fararja a přirodospytnika bě Korla Bohuchwał Šerach. Wón narodži so 25. 2. 1764 w Budyšinju. Wot 1777–1782 chodžeše w Budyšinje na gymnazij. Hač do lěta 1786 studowaše we Wittenbergu bohosłowstwo. Potom bě domjacy wučer mjez druhim tež w Budyšinje. Jako kandidat duchownstwa wuda wón zhromadnje ze swojim přěcelom Janom Awgustom Janku přeni čisćany serbski časopis „Měsačne pismo k rozwučenju a wokřewjenju“. Časopis pak bu hnydom po 1. čisle, kotraž wuńdže w awguscě 1790, wot wyšnosće zakazany ze stracha před wliwami Francoskeje rewolucije (1789) na Serbow, hačkuli so jenož na někotre nabožinske prašenja, krótkje wopisanje pocpule, na małe powědančko a započatk wjetšeho wobmjězowaše, wo politice docyła ničo njenaspomni. — Wot lěta 1797 skutkowaše Korla Bohuchwał Šerach jako farar w Rychwałdze, wokřes Běla Woda, hač do swojeje smjerće, dnja 16. 9. 1836. Lětsa je potajkim tomu 150 lět, zo je wumřěl. Čěsć jeho wopomnjenju! Blažij Nawka

100. narodniny biskopa Hahna

D. Hugo Hahn so narodži 22. septembra 1886 w Revalu (Estlandska), kotryž nětko słuša do Sowjetskeho Zwjazka. Ale hižo tehdom nawukny jako hólč rušćinu, štož běše jemu jara k wužitku, jako bě přeni sakski biskop po wójnje. W lěće 1919 přesydlu so do Němskeje. 1930 jeho z Lipska do Drježdžan za superintendenta powołachu. Jako so 1933 wuznawarska cyrkej založi, přewza jeje nawodnistwo za Saksku. Tehdom je swěru bratrow, kiž tež do njeje słušachu, wopytował. Při tutej skladnosći sym tež jeho zeznal jako jara lubeho, dobroćiwěho čłowjeka. Wón

woprawdže žadyn wulki „wojowar“ njeběše, ale kruty wuznawar praweje wěry. Jeho hesło bě tehdom, kotraž nam husto na wutrobu kladžeše: „My pak njejsmy wot tych, kiž wotstupja a zatamani budža, ale wot tych, kiž wěra a dušu wumóža“ (Hebr. 10,39). Wězo bě muž kaž Hahn fašistam kamjen nastorka, a sakske knjejestwo jeho we wójnje z kraja wuhna. Wón namaka wuchow we Württembergskej a přewza tam małe farstwo. Wón pak njeje swojich sakskich bratrow zabył a so druhdy z nimi w na kraj namjeznych městach zetkał, tak na přiškad z nami Łužičanami w Zhorjelcu. To běchu přeco hódžiny wulkeho wjesela a posylnjenja wěry.

Jako so po wójnje cyrkwinske žiwjenje w Němskej wobnowi, běše za nas w Sakskej jasne, zo žadyn druhi krajny biskop njebudže kaž Hahn. Tola bjeze wšeho to možno njebě, jeho tehdom ze zapadneje Němskeje k nam dóstać. Rozsudžace instancy jednachu z tehdomnišej Sowjetskej wojskeje administraciji, a ta skónčenje dowoli, zo so w lěće 1947 do Drježdžan wróci. To běše za nas wšitkich wulka radosć. Swěru je eforije krajneje cyrkwy wopytował a generalne wizitacije wotměwał. Jenož jako 1947 k nam — ja běch sam tehdom hišće w swojim eksilu w Jöhstaddu — do Annaberga chcyše, měješe čez, přetož wulke džěle w Rudnych horach běchu dla Wismutoweho hornistwa wobwod, za kotryž trjebachmy wosebity kołk do wupokaza, kotryž pak kóždy njedosta. Tež biskopej Hahnej njehachka jón dać. Na to džěše wón sam k sowjetskemu komandantej w Drježdžanach a jemu rozkladže, zo wšudžom móže jako najwyši dušepastyr w swojej krajnej cyrkwi, jenož nic w Rudnych

horach. A dokelž wón we wuběrnej rušcinje z komandantom rěčeše, tón jemu hnydom sowjetski kołk do jeho wupokaza da.

Biskop D. Hugo Hahn pak běše tež wulki přečel Serbow. Wón je w swojej lubosći k nam naše serbske cyrkwinske prawa zakitał a so za to zasadził, zo so serbska superintendatura založi. Wón je sam přenjeho serbskeho superintendenta Mjerwu 1949 na cyrkwinskim dnju zapokazał a formulu wobkrućenja bjez fonetiskeho zmylka w serbskej rěči přečitał. (Mój přichodny nan Wyrgač běše najprjedy z nim prawe wurěkowanje zwučował.) Na cyrkwinski dzeń 1953 w Hodžiju chcyše zaso přinć a běše swoje słowo k postrowej hižo přilubil, ale dyrbjěše krótko do toho chorosće dla wotprajić. Krótko po tym džěše wón na wotpočink. Tehdom je wón nam Serbam hišće hnucyke list spisał, z kotrehož dyrbbju wšelake poskićić: „Luby bratře Lazar! Wam dyrbbju hišće wosobinske słowo pisać jako wotmolwu na Waš luby list k mojemu wotchadej. Sym jara džakowny za postrowjenje poľne lubosće a dowěrjenja, kotrež mi w mjenje serbskeho cyrkwinskeho dnja sćeće. Mi je serbske ludstwo a služba, kotruž jemu w našej cyrkwi wopokazujemy, wěc wutroby byla a tež dale wostanje. Leži to na mojej zaštosći: lubosć k małym ludam. A potom dopomina mje wšelake pola Was na moju domiznu. Předewšěm pak su lubi křesćenjo ći, kiž do małych po ličbje słušeja — do małego stadla —, kotrymž moja wutroba słuša. Serbske wosady słušeja dale do lisinyj mojih dobrych prošenjow. — A tež na Wašu próstwu wo wopyt w Hodžiju chcu džiwjeć. Hodžij ze swojej charakteristiskej cyrkwi wosebiteho raza je mje hižo přeco zajimował, hdyž nimo jědžech. Wšak je tež stare biskopske sydło. A nětko so Bohu poručamy. Strowju serbske wosady a zastojnskich bratrow a předewšěm Wašeho lubeho superintendenta Mjerwu! Budźće wšitcy našemu swěrnemu Knjezej a Zbožnikowej poručeni! We wutrobnej lubosći Waš D. Hahn.“

Njeje to drohe zawostajnstwo z pje-
ra lubeho člowjeka a přečela z blišeje
zaštosće? Njezabudźmy jeho! — Jeho
chorosć w běhu přichodnych lět přibě-
raše. 5. nazymnika 1957 wotwoła jeho
Bóh Knjez do swojeje wěčnosće, 71 lět
stareho. Requiescat in pace!

Gerat Lazar

Mudrosć starych Serbow

Bodža-li – jim z puća dži!

Hódno njeje, nawopak strašne je, so
stajnje wo wšěm možnym wadzić a
bosć — wo politice, wo měrje, wo jeho
abo twojim dobrym abo njedobrym
prawje. Chodź tajkim njeměrnym čel-
cam z puća, hdyž so ze swojimi widli-
cami na tebje měrja. Předewšěm pak
njejbudź sam tajki rujacy, zazlobjeny
byk.

To pak njesmě rěkać, zo bojaznje k
wšěmu mjelčimy. Pětr skónči swoje
přenje wulke swjatkowne předowanje
z mječwótrym słowom přećiu Zidam:
*Tutoho Jězusa, kotrehož sće wy křižo-
wali, je Bóh za Knjeza a Chrystusa po-
stajil. To Zidow do wutroby štapi, zo
so nastroženi prašachu: Wy mužojo, lu-
bi bratřa, što mamy činić? Pětrowa
wotmolwa: Čińće pokutu a dajće so
křići. Na tutym dnju so wobroći na
3 000 dušow ke Chrystusej.*

Pětrowe strašne, ranjace słowo bě k
spomóženju wjele připoslucharjow.

Pětr nochcyše so ze Zidami wadzić ani
so z nimi bosć, ale jim wěrnosć, bolost-
nu, swjatu wěrnosć do woči prajić.
Chwaleny budź zmužity Pětr!

Njewadž so! Njestorkaj so z blišim.
Hdyž pak budźe nuzne, praj jemu wótre
słowo njebojaznje, ale jenož, maš-li z
tym dobry wotpohlad. Poslušaj sam
zwołniwje na pobožne napominanje
swojeho bratra we wěrje.

Gerhard Wirth

Njeh w měrje spi!

Běše wutora, 10. junija. Zrudna po-
wěsć so w Bukecach a wokolinje, haj
dale po serbskim kraju roznjese: Man-
dželska našeho kn. fararja n. w. Hanka
Lazarowa wjace mjez nami njeje. Bóh
Knjez je ju k sebi wzał. My smy ju
wšitcy lubo měli, sej ju česćili. Přez
25 lět je Lazarec swojba pola nas w
Bukecach. Hač w farskim domje, w
swójbje, při žónskej službje a mačérnej
službje, we wučěnju džěci w nabožinje,
wšudžom bě sotra Lazarowa přikladna
a njesprócniwa. Štó ju njeby w našim
serbskim cyrkwinskim hibanju znał!
Hač na kublanskim dnju, na cyrkwin-
skich dnjach, wšudžom smy z njej hro-
madže byli. Wo chorych je so starała.
Město zasluženeho wuměnka dyrbbješe
sama čerpjeć.

Sobotu, 14. junija, běše jeje pochowa-
nje. Bukečanski Boží dom běše ze ža-
rowacymi pjelnjeny, kotřiž běchu z
bliska a daloka přišli na přewodjenje
lubeje zemrěteje. Lubijski sup. Birkner
měješe čelne předowanje. Naš serbski
sup. Albert z Budyšina porěča serbske
słowa rozžohnowanja. Pozawnowy a
cyrkwinski chór přednjeseštej posledni
postrow. Njeh jeje čělo w měrje spi!
Wšitkim nam, kotřiž su ju znałi a lubo
měli, wostanje wona w dobrym pomjat-
ku.

Přispomnjenčko

Mi so skoro zda, znjemóžemy wjac
jedyn na druheho posluchać. Znajmjeń-
ša pytnu to w někotrych rozmołwach,
w kotrychž kóždy jenož swoje stejišće
wospjetuje, njedźiwajo při tym na to,
štož je druhu prajił. Měnju, zo je to při-
čina za wšelake počezene počahi mjez
člowjekami. Hdyž na příklad muž wjac
na to njeposlucha, štož žona praji, a
žona wjac na to njeposlucha, štož muž
praji, potom započina mandželstwo roz-
padować. Runje tak je to z počahami
mjez staršimi a džěćimi a wšudžom,
hdžež su ludžo hromadže žiwu. Tež w
křesćanskej wosadze so to jewi, njeh
je to mjez sobudželačěrjemi abo mjez
skupinami we wosadze.

A tola wjele za tym žedža, jónu wšo,
štož jim na duši leži, wuprajić móc.
Přeni raz sym to pytnyl jako młody
wikar. Tehdom přinđže něchtó ke mni
a mi swoju nuzu wuskorži. To traješe
cyłu chwilu, a njejsym swojeho wopy-
towarja přetorhnył. Prjedy hač běch
něšto naspomnić móhl, praješe mój
hósć: Džakuju so sam wutrobnje. Wy
sće mi jara pomha! Při tym njeběch
ani słowčka prajił. Pomoc ležeše w při-
poslučanju!

Na to so zaso dopomnich, hdyž čitach
njedawno słowo: Štóž wjac na Boha
njeposlucha, tež člowjekam wjac pra-
wje připosluchać njemóže. Hač je tute
wuprarenje prawe? Znajmjeńša je Jě-
zus husto prajił: „Štóž ma wuši k sly-
šenju, njeh slyši!“ Wězo je to Jězus
na slyšenje Božeho słowa počahował.
A to ma swoje dobre prawo, zo nam
Jězus to praji. Přetož kak móžemy wo-
čakować, zo Bóh nas wuslyši, hdyž na
njeho njesluchamy? Chcemy tola zaso

bóle na Bože słowo posluchać, a to nje-
dželu na Božej službje a wšědný dzeń,
hdyž Ochranowske heslo abo Swjate
pismo čitamy. Wy čitaće tola wšědnje
w Božim słowje — abo nic? S. Albert

POWĚŚĆE

Njeswaćidło

Dnja 22. junija swjećeše něhdže 150
wosadnych a wjele džěci w Njeswa-
ćidskej cyrkwi a wokoło njeje wosad-
ny swjedžen. Pod temu „Boží swět, mój
swět, naš swět“ džělachmy na swójb-
nych kemšach (swětowy puzzle so ze-
staji), spěwachmy, modlachmy so, a
Bože słowo so wozjewi. Tute Bože služ-
by zakónčichu zdobom tež wizitaciski
tydžen. Superintendent Kreß zja w swo-
jej narěči hišće jónu z wutrobu a měru
swoje zacišće. Slónčne wjedro wabješe
potom won ke kofejej, při kotrymž so
wosebje samopječeny tykanc chwaleše.
Jěchanje na ponyu, hra a paslenje
zjeweseli wosebje džěci, wulcy pak mě-
jachu wosebje na čahanju powjaza
swoj žort. Naši hósćo z doma nutřkow-
neho misionstwa z Lěskeje, zjednoćeni
w terapeutiskej hudźbnej skupinje, za-
hrachu ludowe pěsnje. Wutrobny džak
tež wšěm pomocnikam! Njeh tutón
dzeń mnohim w dobrym pomjatku wo-
stanje a Boža starosćiwosć nas přewo-
dža. B.

Porjedženka

W nastawku Korla Křižan 1886–1924
ma rěkać: Korla Křižan bě 6. mjez 9
džěćimi.

SERBSKE BOŽE SŁUŽBY

7. 9. — 15. njeđzela po Swjatej trojicy

Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše
Albert
Budestecy: 14.00 hodž. kemše Albert

14. 9. — 16. njeđzela po Swjatej trojicy

Bart: 8.30 hodž. kemše Malink
Njeswaćidło: 8.30 hodž. kemše Feustel
Hrodzišćo: 10.00 hodž. kemše Malink

21. 9. — 17. njeđzela po Swjatej trojicy

Poršicy: 8.30 hodž. z Božim
wotkazanjom G. Lazar
Budyšink: 10.00 hodž. kemše z Božim
wotkazanjom G. Lazar

28. 9. — 18. njeđzela po Swjatej trojicy

Bukecy: 10.00 hodž. kemše G. Lazar

5. 10. — 19. njeđzela po Swjatej trojicy

Budyšin-Michałska: 9.00 hodž. kemše
Albert
Budestecy: 14.00 hodž. kemše z Božim
wotkazanjom G. Lazar

Pomha! Bóh, časopis ewangelskich Serbow.
Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich du-
chownych. — Ludowe nakładnistwo Domowina
Budyšin, Sukelnska 27. Redaktor: sup. Sieg-
fried Albert, 8600 Budyšin, Serbski kěrchow,
tel. 4 22 01. Ekspedicija: farar G. Lazar, 8601
Bukecy (Hochkirch), Kirchweg 3. — Lic. č. 417
Nowinarskeho zarjada pola předsydy Mi-
nisterskeje rady NDR. — Čiść: Nowa Doba, čis-
ćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-1536).
— Wuchadža jónkroč za mjesac. Přinoški a
dary na konto: Sorbsche evangelische Super-
intendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110! —
Index-Nummer 32921